

मैवाखोला गाउँपालिका

आ.व. २०७८\०७९ नीति तथा कार्यक्रम

मैवाखोला गाउँपालिकाका गाउँसभाका सभाध्यक्ष ज्यू,

सबै वडाका वडाध्यक्ष ज्यू,

गाउँसभाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरू,

मैवाखोला गाउँपालिकाका विभिन्न शाखा, तह र तप्कामा रहेर सेवा गरिरहनु भएका सम्पूर्ण कर्मचारीहरू, सभामा उपस्थित पत्रकार, सुरक्षाकर्मी, र सम्पूर्ण गाउँपालिका बासी आमामा बुबा, दाजु भाई, दिदि बहिनिहरू ।

नेपालले संघीय शासन प्रणाली अवलम्बन गरि स्थानीय जनता नागरिकलाई स्थानीय स्तरबाटै सेवा प्रवाह गर्दै उनीहरूको हक अधिकारको सुरक्षा गर्ने र शासन प्रणालीमा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने उद्देश्य अनुरूप स्थानीय सरकारको गठन भईसकेपश्चात सुरूका आ.व. मा हामिले स्थानीय जनताका आधारभूत आवश्यकतासंग प्रत्यक्ष जोडिएका कार्यक्रमलाई बढि प्राथमिकता दिएका थियौं । त्यसका लागि सबै भन्दा पहिले हामीले सबै वडा र वस्तीलाई सडक सञ्जाल मार्फत जोड्ने प्रयत्न गरि सोहि बमोजिम काम गर्यौं ।

आदरणीय महानुभावहरू आजको दिनमा हाम्रो आवश्यकता, प्राथमिकता, योजना कार्यक्रम फेरिएको छ । स्थानीय सरकारको रूपमा गाउँपालिका बासीको जिवनस्तरलाई सहज बनाउने, शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायत, बिजुली जस्ता जनताका आधारभूत आवश्यकतालाई व्यवस्थित बनाउने सडकल्पका साथ हामी अगाडी बढिरहेका छौं । गाउँपालिकाको दिगो शान्ति र विकास परिवर्तनको प्रत्यक्ष महसुस गराउने हाम्रो प्रयास निरन्तर छ । स्थानीय सरकारको स्थापना भइपछि त्यसको अधिकतम प्रतिफल बाड्न हामी तत्पर छौं ।

गाउँपालिकालाई हरेक क्षेत्रबाट समृद्ध र सम्मुनत बनाउदै नमूना गाउँपालिकाको रूपमा यसलाई अगाडी बढाउने हाम्रो प्रयासमा वर्तमान कोभिड-१९ को महामारीले केहि असहज परिस्थिति सिर्जना गरेको छ । तर यहि समस्या र चुनौति बीच पनि अवशर र सम्भावनाको बाटो खोज्दै आज मैवाखोला गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८\०७९ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित गाउँसभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा खुशी लागेको छ । यसका लागि सर्वप्रथम म मेरो सम्पूर्ण गाउँपालिको टिमलाई धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

आजको यस महत्वपूर्ण र ऐतिहासिक घडीमा म संघीय लोकतन्त्रको स्थापना, राष्ट्र हितका लागि पटक-पटक भएका जनआन्दोलन लगायत नेपालको सम्मुन्नतिका लागि विभिन्न कालखण्डमा ज्यान उत्सर्ग गर्ने सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात महान शहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धासुमन अर्पण गर्न चाहन्छु । साथै आन्दोलनका क्रममा बेपत्ता पारिएका व्यक्ति, परिवार र आफन्तलाई सम्मानम व्यक्त गर्न चाहन्छु, सहानुभुति दिन चाहन्छु । गाउँपालिका सदैब तपाईंहरूको हक र अधिकारको सवालमा साझेदार बन्ने प्रतिज्ञा समेत गर्दछु ।

गाउँपालिकाले ऐतिहासिक ४ वर्ष पुरा गरिरहदा हामीले बीचमा केही सहयात्रीहरू, यस गाउँसभाका सदस्यहरू गुमाउनु परको दुःखत क्षण पनि अनुभव गरेका छौं । उहाँहरू प्रति म गहिरो समवेदना अर्पण गर्न चाहन्छु ।

कोभिड-१९ का कारण हाल विश्वभर मानविय सङ्कट पैदा भएको छ । यो सङ्कटले विशेष गरि नेपाल जस्ता स्वास्थ्य पुर्वाधारका हिसाबले कमजोर मुलुकलाई झन आक्रान्त बनाएको छ । कतिपय अवस्थामा पर्याप्त र उचित समयमा उपचार नपाएर देश तथा विदेशमा कोरोनाका कारण धेरै नेपाली दाजुभाई-दिदीबहिनीले ज्यान गुमाउनु परेको छ । यसरी कोरोनाका कारण ज्यान गुमाउने नेपाली नागरिकहरू प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु, शोक सन्तप्त परिवारप्रति समवेदना प्रकट गर्न चाहन्छु । अहिले पनि धेरै संख्यामा कोरोना जित्नु पनि भएको छ । ऊहाँहरूलाई सु-स्वास्थ्य, र समृद्धिको कामना व्यक्त गर्न चाहन्छु । अहिले पनि धेरै संख्यामा नेपाली नागरिकहरू कोरोनासँग लडिरहनुभएको छ । म उहाँहरू सबैलाई शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना दिन चाहन्छु ।

कोरोना भाईरस रोकथाम र नियन्त्रणका लागि गाउँपालिकाको अभियानमा सहयोग गर्नुहुने व्यक्ति, संघसंस्था, सरकारी तथा गैर सरकारी संघसंस्थालाई सहयोग र सहकार्यका लागि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

कोरोना भाईरस रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि अग्रपंक्तिमा खटिनुहुने यस गाउँपालिका अन्तर्गतका विभिन्न स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्य कर्मी, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी लगायत कोभिड-१९ रोकथाम तथा नियन्त्रणमा अहोरात्र खटिनुहुने महानुभावहरूलाई उच्च सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

आदरणीय गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आगामि आर्थिक वर्ष २०७८\०७९ को नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

बजेट तथा स्रोत परिचालन तथा स्रोतहरूको पहिचान सम्बन्धी नीति:

- १। यस गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानीलाई बढाउन गाउँपालिका क्षेत्र भरि करको दायरालाई फराकिलो बनाई न्यायोचित कर प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
२. यस वर्ष कर तिर्ने बानीको विकास गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरू ल्याईनेछ ।
३. जनताका असिमित आवश्यकता र मागलाई सम्बोधन गर्न गाउँपालिकालाई प्राप्त सिमित स्रोतसाधनहरूको सीमालाई फराकिलो बनाउन बढी भन्दा बढी संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकार समक्ष योजनाहरूको माग गरिनेछ ।
४. गाउँपालिकाबाट संचालन हुने विभिन्नभ योजनाहरूलाई लागत साझेदारीमा निर्माण तथा कार्यान्वयन गरिनेछ
५. बजेट तथा स्रोतहरूको परिचालन गर्दा कम लागतको कम खर्चिलो नतिजामुखी परिणाम ल्याउने योजना तथा कार्यक्रमहरू परिचालन गरिनेछ ।

कृषि विकास सम्बन्धी नीति:

१. निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक र आधुनिकरण गर्नका लागि कृषकहरूलाई सहूलियतमा ऋण उपलब्ध गराइनेछ यसका लागि छुट्टै कृषि कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
२. खाद्यन्नमा आत्मनिर्भर बनाउन उन्नत जातका वीउ विजन र उत्पादन सामाग्रीहरू कृषकहरूलाई बाँडिने छ ।
३. आर्गनिक खेती प्रणाली मार्फत स्वस्थ र गुणस्तरिय खाद्यन्न उत्पादन गर्न विशेष जोड दिइने छ ।

४. प्रयोगात्मक कृषक पाठशाला संचालन गरि व्यावसायिक ज्ञान र शिपको हस्तान्तरण गर्दै कृषकलाई व्यावसायिक बन्नक प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ
५. दन्ते ओखर, एभोकाड, अङ्गुर, सुन्तला, कागती, किवी जस्ता फलफुलहरूको व्यावसायिक खेति गर्नको लागि कृषकहरूलाई उन्नत खालको बिउ र बिरुवाहरू बितरण गरिनेछ
६. अकवरे खुर्सानी खेतिलाई यस वर्ष पनि विशेष प्रवर्द्धन गरी अर्गानिक उत्पादनमा जोड दिई बजार व्यावस्थापन गर्न विशेष जोड दिईनेछ ।
७. व्यावसायिक तरकारी खेति प्रवर्द्धन गर्न उन्नत जातका तरकारीका बिउहरू गरिब तथा पिछडिएका वर्गका किसानहरू समक्ष पुर्याउन विशेष नीति ल्याईनेछ ।
८. व्यावसायिक मौरिपालन व्यावसायलाई प्रवर्द्धन गर्न मौरिपालन सम्बन्धी आधारभुत तालिम तथा घर निर्माणमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
९. बाभो जग्गाहरूमा फलफुल खेति गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।
१०. भकारो सुधारलाई उच्च प्राथमिकतामा राखि आवश्यक अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
११. विभिन्न विद्यालयहरूमा विद्यालय कृषि पाठशालाको व्यवस्था गरिनेछ ।
१२. टिश्यूकल्चर प्रविधिबाट आलु खेति गर्ने प्रविधिलाई बढि भन्दा बढि कृषक समक्ष पुर्याईनेछ।
१३. कृषिमा आधुनिकिकरण गर्न आवश्यक प्राविधिकको व्यवस्था गरि जनताको घर दैलोमा सेवाको प्रत्याभुति दिलाईनेछ ।
१४. अलैचीमा लाग्ने रोग, अलैची बगान व्यावस्थापन सम्बन्धि आवश्यक कार्य अलैची बगानमै गएर कृषकसंग तालिम, अन्तर्क्रिया गरिनेछ ।
१५. एक वडा एक नर्सरीको व्यवस्था मार्फत सम्पूर्ण वडामा सर्वसुलभ तवरले विरुवा वितरण गरिनेछ ।
१६. चिया तथा कफि खेतिको सम्भाव्यता अध्ययन गरि यसलाई व्यावसायिक बनाइनेछ ।
१७. स्थानीय स्तरमा आयोजित मेलामा कृषि प्रदर्शनी आयोजना गरि उत्कृष्ट कृषकलाई उचित पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।

पशुपंक्षी विकास सम्बन्धी नीति:

१. कृतिम गर्भाधान प्रविधि मार्फत जनताको गोठमा कम शुल्कमा उन्नत जातका पशु पुर्याउन, कृषकलाई कृतिम गर्भाधान प्रति विश्वस्त तुल्याउन टोल टोलमा कृषक अन्तर्क्रिया कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२. व्यावसायिक बाखापालनलाई बढावा दिन विषेस व्यवस्था गरिनेछ । यस पेशामा संलग्न कृषकहरूलाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
३. नमुना कृषि तथा पशु फार्मलाई उचित पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।
४. उन्नत जातको बोयर बाखाका विरुवा खरिद गरि वितरण गरिनेछ ।
५. उन्नत घाँसको बिरुवा उत्पादन तथा तालिमको व्यवस्था गरि पोषिलो आहाराको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइनेछ ।

६. गाउँपालीकालाई मासु उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन व्यवसाहिक बंगुर पालन, बाख्रा पालन तथा कुखुरा पालनलाई जोड दिईनेछ। कुखुरा पालनको लागि ह्याचरीको व्यवस्था गरिने छ।
७. पशुपंक्षीमा लाग्ने विभिन्न किसिमका रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि खोप तथा अन्य आवश्यक औषधीको व्यवस्था गरिनेछ।
८. व्यावसायिक दुग्ध उत्पादनलाई जोड दिई गाउँपालीकालाई दुग्ध उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन विशेष पहल गरिने छ, र गाई पालन र भैसी पालनलाई प्रोत्साहन गरिने छ।
९. भौगोलिक वातावरण सुहाउदो पशुपालनमा जोड दिइनेछ। साम्तोड ओदक भित्ते लगायतका क्षेत्रमा भेडा बाख्रा पालन क्षेत्रको रूपमा विकास गरिदै लगिनेछ।
१०. व्यवसायिक माछापलनको लागि प्रोत्साहन गरिने छ।

नागरिकको आय आर्जन सम्बन्धी:

१. कोभिड-१९ महामारीका कारण रोजगारी गुमाएका युवा, श्रमिक, किसान, गरिव तथा विपन्न, परिवारलाई लक्षित गरि विभिन्न सिपमुलक तालीम तथा घरेलु सिप र श्रममा आधारित उद्योग स्थापना गरि जीवनस्तरमा सुधार ल्याइनेछ।
२. कोभिड-१९ महामारीका कारण बैदेशिक रोजगार गुमाएर स्वदेशमै केहि गर्न खोज्ने युवालाई सीप तथा अनुभवका आधारमा व्यवसाय गर्न सहूलियत कर्जा उपलब्ध गरिने छ।
३. स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु उद्योगहरुलाई यस आ.व.मा समेत विशेष प्राथमिकता प्रदान गरि विकास गरिनेछ।
४. भौतिक पूर्वाधार निर्माणको आयोजनाहरुमा बढि भन्दा बढि स्थानीय जनशक्तिको प्रयोग गरि रोजगारीको अवसर सिर्जना गरिनेछ।
५. स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्नका लागि रोजगारीका वैकल्पिक अवसरको पहिचान गरिनेछ।
६. स्थानीय युवामा काम गर्ने सिपको विकास गर्नका लागि प्रत्येक वडाबाट कम्तिमा २ जनालाई सिप सिक्ने अवसर प्रदान गरिनेछ।
७. ज्येष्ठ नागरिक(७० वर्ष भन्दा माथिका), बालबालीका (१-५ वर्ष), अति अशक्त अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई आर्थिक अवस्थाको आधारमा न्यानो कपडा वितरण गरिनेछ।
८. एक स्थानिय तह एक औधोगिक ग्राम कार्यक्रम लाई प्राथमिकतामा राखेर यसै आ.व. भित्रबाट औधोगिक ग्राम स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिने छ।

सुकुम्बासी व्यवस्थापन सम्बन्धि नीति:

- १) गाउँपालीका भित्रका जग्गाविहिन सुकुम्बासीलाई यसै आ.व. भित्र व्यवस्थापन गरिदै लगिने छ।

शिक्षा सम्बन्धी नीति:

१. यस गाउँपालीका भरिका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूलाई न्यूनतम पूर्वाधार सम्पन्न बनाउदै लगिनेछ ।
२. गाउँपालीकाबाट शैक्षिक पात्रो निर्माण गरि सम्पूर्ण विद्यालयमा एकरूपता कायम गरिनेछ ।
३. कोभिड-१९ महामारीबाट विद्यार्थीहरूको पढाइमा पर्न गएको बाधालाई मध्यनजर गर्दै SEE र १२ कक्षाकालाई निशुल्क थप अतिरिक्त कक्षा सञ्चालनका लागि बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
४. कक्षा ५ र कक्षा ८ को अन्तिम परिक्षा गाउँपालीका स्तरिय सञ्चालन गरि सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ ।
५. कोभिड-१९ का कारण विद्यार्थीहरूमा पर्न गएको मानसिक असरलाई कम गर्न मनोपरामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६. शिक्षा नियमावली बमोजिम योग्य, बरिष्ठ शिक्षकलाई नेतृत्व सुम्पेर विद्यालय प्रशासन र व्यवस्थापनलाई चुस्तदुरुस्त बनाईनेछ ।
७. यस गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण बाल विकास केन्द्रलाई न्यूनतम पूर्वाधार सहित नमूना बालविकास केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
८. यस बर्ष सवै आधारभुत सामुदायिक विद्यालयहरूमा इन्टरनेटको पहुँच पुर्याईनेछ ।
९. मैवाखोला गाउँपालीका भित्र रहेका ३ वटै सामुदायिक सिकाइ केन्द्रलाई चलायमान बनाई निरक्षरता घटाउने प्रयास गरिनेछ ।
१०. विद्यार्थीहरूको अर्न्तनिहित क्षमताको प्रस्फुटन गराउन गाउँपालीका स्तरिय अतिरिक्त कृत्याकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
११. शिक्षा दिवशको अवसरमा विद्यालयमा उत्कृष्ट योगदान गरेका विद्यालय व्यवस्थापन समितीका सदस्य तथा अध्यक्ष, शिक्षक , अभिभावक, विद्यार्थीहरु पहिचान गरि पुरस्कार प्रदान गरिनेछ ।
१२. विद्यालयको वार्षिक परिक्षामा उत्कृष्ट नतिजा प्राप्त गर्ने विद्यालय र विद्यार्थी लाई विशेष पुरस्कार प्रदान गरिनेछ ।
१३. शिक्षण पेशालाई मर्यादित र आकर्षक बनाउन उत्कृष्ट र सर्वोत्कृष्ट शिक्षकलाई पुरस्कार प्रदान गरिनेछ ।
१४. प्रविधि मैत्री शिक्षणमा प्रोत्साहित गर्न मैवाखोला गाउँपालीकामा सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकलाई तहगत रूपमा आई सि.टि. सम्बन्धि तालिम प्रदान गरिनेछ ।
१५. यस गाउँपालीका भरिका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा इन्टरनेटको पहुँच उपलब्ध गराइनेछ ।
१६. यस गाउँपालीका भरिका सम्पूर्ण बालविकास केन्द्रलाई न्यूनतम पूर्वाधारसहित नमूना बाल विकास केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
१७. सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूलाई स्थानीय स्तरमा उपलब्ध हुने शैक्षिक सामग्री निर्माण तथा प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

१८. विद्यालय बाहिर रहेका बालबालीकालाई पहिचान गरि विद्यालयमा पहुँचको व्यवस्था गरिनेछ ।
१९. सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक तथा दरबन्दी मिलान , व्यवस्थापन, पुर्नवितरण एवं दरबन्दी सिर्जना विद्यालयको आवश्यकता र शिक्षकको योग्यता एवं दक्षताको आधारमा गरिनेछ ।
२०. प्रत्येक विद्यालयमा आवश्यकताको आधारमा लाइब्रेरीको व्यवस्था गरिनेछ ।
२१. मैवाखोला गाउँपालीका भित्रका प्रत्येक विद्यालयका कक्षा १-५ मा अध्यनरत सबै विद्यार्थीहरुलाई न्यानो कपडा निशुल्क वितरण तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२२. आगामी आ.व.मा गाउँपालीकालाई पूर्ण साक्षर घोषणा गरिनेछ ।
२३. १० वर्षे गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गरि मैवाखोला गाउँपालिकाको शैक्षिक क्षेत्रलाई सु-व्यवस्थित गर्दै लगिने छ ।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या सम्बन्धी नीति:

१. मैवाखोला गाउँपालीका भित्रका सम्पूर्ण वडालाई पूर्ण खोप सुनिश्चित तथा दिगोपनो रुपमा विकास गरिनेछ ।
२. यस गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्था लाई आधारभुत सेवासुविधा सम्पन्न बनाइनेछ ।
३. सबै स्वास्थ्य चौकीहरुमा बर्थिङ सेन्टर संचालन गरि आवश्यक जनशक्ति र प्रविधिसेवा सुविधा सम्पन्न बनाइनेछ ।
४. स्वास्थ्य चौकीहरुमा आवश्यक न्यूनतम भौतिक सुविधा र आवश्यक उपकरणहरु उपलब्ध गराई जटिल अवस्थाका रोग र विराम बाहेकका रोगको उपचार गाउँपालीका भित्रका स्वास्थ्य संस्थामा सहज रुपमा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५. यस गाउँपालिकामा सुविधा सम्पन्न अस्पताल निर्माणका लागि प्रयास अगाडि बडाइसकेकोले त्यसलाई यसै आ.व.बाट निर्माण गर्न विशेष प्रयास गरिनेछ ।
६. यस गाउँपालिकामा रहेका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता तथा स्वास्थ्य कर्मीहरुलाई अधिकतम परिचालन गरि समपुर्ण जनतामा स्वास्थ्य जनचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरि सबै जनतामा स्वास्थ्य सेवाको पहुँच पुर्याईनेछ ।
७. यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका सबै स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत जनशक्तिको पुर्ण अनुगमन गरि दरबन्दीमा रहेका कर्मचारीलाई अन्यत्र काजमा राखीने नीतिलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
८. स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानि गर्न चाहने निज क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
९. स्वास्थ्य चौकि स्थापना गर्न बाँकी वडामा यसै आ.व.बाट स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१०. विभिन्न स्वास्थ्य चौकीहरुको भवन निर्माणको लागि आवश्क पहल गरिनेछ ।
११. स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी को न्यूनतम पारिश्रामिकमा एकरुपता ल्याउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

१२. अति विपन्न आर्थिक अवस्था भएका व्यक्तिहरुको जटिल किसिमका उपचारमा सहयोग गर्न स्वास्थ्य सहयोग कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
१३. विभिन्न किसिमका सरुवा रोग र महामारीबाट बच्न विशेष स्वास्थ्य सम्बन्धि नीति तथा योजना तय गरिनेछ ।
१४. स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीलाई आवश्यकताको आधारमा तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
१५. PNC HOME Visit गर्न आकर्षित गरिने छ ।

खेलकुद संग सम्बन्धित नीति:

१. यस गाउँपालिकामा निर्माणधिन गाउँपालिकाकै गौरवको रंगशाला मदन भण्डारी स्मृती रंगशालालाई सम्पन्न गर्न प्रदेश र संघीय सरकारसंग सहकार्यका लागि पहल गरिनेछ ।
२. आधारभुत विद्यालयबाट राम्रो खेल्ने खेलाडीहरुलाई देशका उत्कृष्ट व्वावसायिक क्लबमा अवशरको लागि प्रयास गरिनेछ ।
३. राम्रा खेलाडी उत्पादन गर्न विभिन्न खेलकुद कार्यक्रम तथा प्रशिक्षण शिविर संचालन गरिनेछ ।
४. खेल क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्न यस गाउँपालिका रहेका राम्रो खेलाडीलाई राष्ट्रिय खेल संस्था संग आवद्ध गर्न विशेष पहल गरिनेछ ।
५. प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक वटा फुटबल खेलमैदानको निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. प्रत्येक वडामा न्युनतम आधारभुत पूर्वाधार सहितको खेलमैदान निर्माण गरिनेछ ।
७. स्थानीय स्तरमा आयोजना गरिने विभिन्न खेलकुद कार्यक्रममा स्थानीय क्लब संग सहकार्य गरि खेलकुदको विकास गरिनेछ ।
८. विद्यालयबाट नै उत्कृष्ट खेलाडिको उत्पादनका लागि सम्पूर्ण विद्यालयलाई आवश्यक खेल सामग्री निशुल्क वितरण गरिनेछ ।
९. खेलकुदमा लामो योगदान गरेका खेलाडिको सम्मान स्वरुप विशेष कार्यक्रम आयोजना गरिनेछ ।
१०. गाउँपालिकामा खेलकुद विकासका लागि पालिका स्तरिय खेलकुद विकास समिति गठन गरिने छ ।

विज्ञान तथा प्रविधी सम्बन्धी नीति:

१. गाउँकार्यपालीकाको कार्यालय र सबै वडामा अनिवार्य रुपमा इन्टरनेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
२. गाउँपालीकाको कार्य सम्पादनलाई सर्वसुलभ, चुस्त दुरुस्त र प्रविधिमैत्री बनाउन प्रविधिको अधिकतमा प्रयोग गरिनेछ ।
३. गाउँपालिकाको वेभसाईड तथा फेसबुक पेजबाट सम्पूर्ण सूचनाहरुको सम्प्रेषण गरि सूचनाको हकको प्रत्याभुती दिलाईनेछ ।
४. गाउँपालीकाका विभिन्न शाखा मार्फत प्रवाह हुने सेवा सुविधालाई भरपर्दो, गुणस्तरिय र सहज बनाउन विभिन्न सफ्टवेयरको प्रयोग गरिनेछ ।
५. गाउँपालीका बाट प्राप्त सेवाका लागि आवश्यक फाराम, योजना सम्झौता, निवेदन लगायतका कागजपत्र गाउँपालीकाको वेभसाइटबाटै प्राप्त गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

६. गाउँपालीका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था र विद्यालयमा अनिवार्य इ-हाजिरको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
७. वित्तीय तथा आर्थिक सुशासन कायम गर्दै बडि पारदर्शि र प्रतिस्पर्धात्मक बनाउनका लागि यस गा.पा. बाट सञ्चालित योजनाहरूलाई ई-विडिड प्रणालिमाफर्त ठेक्का आव्हान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. यस आ.व. मा गाउँपालीका भित्रका मुख्य बजारलाई फि वाईफाई जोनको रुपमा विकास गरिनेछ ।
९. सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा न्यूनतम कम्प्युटर प्रविधि उपलब्ध गराइनेछ ।

लैंगिक समानता र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति:

१. लैंगिक विभेदलाई न्यूनिकरण गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू आयोजना गरिनेछ ।
२. महिलाहरूलाई आर्थिक कृयाकलापमा सक्रिय बनाउन महिला उद्यमशिलता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३. महिलाहरूलाई व्यवसायिक र सक्षम बनाउन महिलाको नाममा व्यवसाय दर्ता गर्दा लाग्ने शुल्कमा निशुल्क प्रदान गरिनेछ ।
४. स्थानीय सिप, स्रोत तथा साधनमा आधारित लघु उद्योग स्थापना मार्फत महिलालाई आत्मनिर्भर बनाइनेछ । साथै उत्पादित वस्तुको उचित बजारको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५. यस गाउँपालिका भित्रका अतिविपन्न तर काम गर्न सक्षम महिलाहरूलाई आवश्यक पुँजीको व्यवस्था मिलाइने छ ।
६. सहकारीको माध्यमबाट सामुहिक वचत र लगानीका लागि प्रोत्साहन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७. घरेलु महिला हिंसा न्युनिकरणको लागि महिला विकास शाखा मार्फत जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
८. महिलाहरूलाई हरेक बिकास निर्माण, नीति निर्माणको कार्य तथा हरेक क्षेत्रहरूमा अनिवार्य अर्थपुर्ण सहभागिता गराइनेछ ।
९. बालवालिकाहरूलाई योजना छनोट, नीति निर्माण र निर्णय निर्माणमा अर्थपुर्ण सहभागिता गराइनेछ ।
१०. प्रत्येक विद्यालयमा बालक्लव गठन गरि सक्रिय बनाइनेछ ।
११. गाउँपालिका स्तरीय एक बालक्लव गठन गरि समाजमा रहेका बिकृतिहरू जस्तै: बालबिवाह, लागूपदार्थ दुर्व्यशनी, बाल श्रमशोषण, घरेलु हिंसा, बालविड्याई रोक्न तथा न्युनिकरण गर्न परिचालन गरिनेछ ।
१२. बालवालिकामा नेतृत्व क्षमताको विकास गर्ने आवश्यक कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
१३. गरिब, अनाथ, असहाय बालवालिकाहरूको खोजी गरी संरक्षण सम्बर्धन सर्वाङ्गिक विकासको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

१४. गाउँपालिका भित्रका परम्परागत पेशाको संरक्षण, सम्बर्धन तथा आधुनिकीकरणको लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१५. जातिय छुवाछुत तथा भेदभावलाई न्युनिकरण गर्न सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१६. असाहय अभिवावक विहिन तथा आफ्नो हेरचाह आफै गर्न नसक्ने जेष्ठ नागरीकहरूको यस बर्ष बिबरण संकलन गरी आवश्यक संरक्षण सम्बर्धन गरिनेछ ।
१७. राज्यले सहयोग नगरेका अपांग व्यक्तिहरूलाई गाउँकार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराईनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति:

१. गाउँपालिका भित्र संचालित खानेपानी योजनाहरू को दिगो सञ्चालन र निरन्तरताका लागि आवश्यक मर्मत सम्भार गरिनेछ ।
२. गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण खानेपानी मुहानहरूको बिबरण संकलन गरी मुहान संरक्षण गरिनेछ ।
३. खानेपानी आयोजना छनोट गर्दा बढी भन्दा बढी श्रमदान जुट्न सक्ने खानेपानी आयोजनाहरूलाई छनोट गरिनेछ ।
४. सबै नागरिकको घर-घरमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गरिनेछ ।
५. खानेपानीको क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी गैह्रसरकारी तथा अन्य संघ सस्थाहरू संग सहकार्य गरि खानेपानीको आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
६. यस गाउँपालिकालाई प्लास्टीक मुक्त गाउँपालिका बनाउन आवश्यक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
७. सार्वजनिक क्षेत्र, बडि मानिसको जमघट हुने क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिनेछ ।
८. सामुदायिक विद्यालयमा हातधुनका लागि साबुन लगायतका सरसरफाइ सम्बन्धि सामाग्री वितरण गरिनेछ ।
९. नसड्ने फोहोरमैलाहरूलाई व्यवस्थापन गर्न डम्पिङ साईडको व्यवस्था गरिनेछ ।
१०. गाउँपालिकाका मुख्य मुख्य बजारमा उचित ढलनिकासको व्यवस्था गरिनेछ ।
११. सामुदायिक सरसफाइमा समुदायलाई अधिकतम परिचालन गरिनेछ ।
१२. परम्परागत कुवा, ढुङ्गेधाराको संरक्षण गरिनेछ ।

बिद्युत तथा उर्जा सम्बन्धी नीति:

१. गाउँपालिका भित्र सञ्चालित लघु जलविद्युत परियोजनाहरूलाई दिगो र भरपर्दो बनाउन आवश्यक मर्मत सम्भार लगायतको व्यवस्था गरिनेछ ।
२. यस गाउँपालिकामा रहेका निर्माणाधीन लघु जलविद्युत परियोजनाहरूलाई आवश्यकताका आधारमा अनुदान दिई समयमै कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
३. यस गाउँपालिका भित्र रहेका अति विपन्न गरिब जनतारुलाई बिजुलीको पहुँचमा ल्याउनका लागि वडास्तरिय योजना बनाइनेछ ।

४. हाल संचालित लघु जलविद्युत आयोजनाहरूको उत्पादन क्षमता बृद्धी गरि जलविद्युतको अधिकतम उपभोग गरिनेछ ।
५. गाउँपालीका भित्रका मुख्य मुख्य बजार क्षेत्रमा सौर्य उर्जा मार्फत सडक बतीको व्यवस्था गरिनेछ ।

पर्यटन सम्बन्धी नीति:

१. गाउँपालिका भित्र रहेका सबै पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान गरि बिस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन तथा स्थलगत सर्भे गरि एकिकृत डिजाईन तयार गरि सूचि तयार गरिनेछ ।
२. गाउँपालिका भित्र रहेका मुख्य मुख्य पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान गरि छुट्टै प्रचार प्रसारका लागि विभिन्न सामाग्री प्रकासन तथा वितरण गरिनेछ ।
३. पर्यटन क्षेत्रको संख्यात्मक र गुणात्मक अभिवृद्धि तथा रोजगारी सिर्जना गर्न पर्यटन क्षेत्रमा स्थानिय समुदायको संलग्नतामा निजी क्षेत्रलाई समेटेर पर्यटन क्षेत्रको व्यावसायिकरण गर्न आवश्यक योजना तर्जुमा गरिनेछ ।
४. मैवाखोला गाउँपालीकाको पर्यटन गुरुयोजनाका आधारमा प्राथमिकताका आधारमा पर्यटकीय क्षेत्रका विकास गरिनेछ ।
५. गाउँपालीका भित्र रहेका पर्यटकीय गन्तव्यका संरक्षण, सम्बर्धन गरि पर्यटन प्रबर्धनको लागि विभिन्न माध्यमबाट प्रचारप्रसार गरिनेछ।
६. पर्यटकीय स्थल जलजले-मिल्के , क्षेत्रलाई आकर्षक पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्नको लागि सम्बन्धित छिमेकी जिल्लाका गाउँपालिका तथा नगरपालिका संग आवश्यक समन्वय गरि योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ।
७. लालीगुरासको राजधानी जलजले-मिल्के, तीनजुरे क्षेत्रमा पाइने सबै प्रजातीका गुरासलाई एकै स्थानमा अवलोकन गर्न पाइने गरि रमिते ढाप र भ्याउ पोखरी क्षेत्रमा गुरास गार्डेन बनाइनेछ ।
८. ग्रामिण पर्यटनलाई व्यवस्थित गर्न होमस्टे पर्यटनलाई विशेष प्राथमिकता दिई परम्परागत कृषि प्रणाली र आधुनिक कृषि पकेट जोनहरूलाई पर्यटकीय आइटमको रुपमा विकास र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
९. जननेता मदन भण्डारीको जन्मघर लाई ऐतिहासिक, राजनीतिक र पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गरि प्रचारप्रसार गरिनेछ ।
१०. पर्यटन प्रवर्धनको लागि यस गाउँपालिका भित्र संचालनमा रहेका होमस्टेहरूलाई आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यस्थलको रुपमा विकास गर्नको लागि होमस्टे संचालकहरूको व्यवस्थापकीय कौशल अभिवृद्धी गर्ने उद्देश्यले अध्ययन, भ्रमण, तालिम,सेमिनार गोष्ठीको लागि आवशक योजना, कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११. बेरोजगार युवाहरूलाई पर्यटक पथ प्रदर्शको रुपमा तालिम प्रदान गरी रोजगारीको अवसर सृजना गरिने छ ।

सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्था सम्बन्धी नीति:

१. यस मैवाखोला गाउँपालिका क्षेत्रमा आफ्नो कार्यक्षेत्र बनाएका गैर सरकारी संघ संस्थाहरूको कार्यक्रम , बजेट, समय तालिका, कार्यक्रमको औचित्य, प्रभाव, अवसर, लाभान्वित क्षेत्रसमेतको विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरेर मात्र राय सहित स्विकृती दिईनेछ । साथै गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले प्रस्तावित कार्यक्रमको क्षेत्र परिवर्तन गर्न सक्नेछ र गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा एक गैर सरकारी संघ संस्था अनुगमन ईकाई गठन गरि अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बानईनेछ ।

बन वातावरण संरक्षण तथा हरियाली प्रवर्द्धन सम्बन्धी नीति:

१. उच्च पहिरोको जोखिममा रहेका क्षेत्रहरूलाई वायो ईन्जिन्यरिङ विधीको प्रयोग गरि वाढी पहिरो जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट जोगाउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
२. गाउँपालिका भित्र सञ्चालन गरिने योजनाहरूमा अनिवार्य वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने प्रयास गरिनेछ ।
३. वडामा रहेको पोखरीको पहिचान गरी आवश्यक संरक्षण गरिनेछ ।

संगठन संरचना दरबन्दी र कार्यविवरण तथा सुशासन र सेवा प्रवाह सम्बन्धी नीति:

१. यस गाउँपालिकामा चाहिने जनशक्ती छनौट गर्दा समावेशी सिद्धान्तको आधारमा यसै गाउँपालिकाको जनतालाई उच्च प्राथमिकता दिईने नीति ल्याईनेछ ।
२. संघिय तथा प्रादेशिक सरकारको अनुदानमा प्राप्त हुने योजना, परियोजना तथा जिल्ला समन्वय समितिबाट समायोजन भई आउने विभिन्न दरवन्दिका कर्मचारीहरूको यथोचित परिचालन गर्ने नीति अबलम्बन गर्नुका साथै उक्त पदहरूको कार्यवोझ, कार्यपद्धती र कर्मचारीहरूको आवश्यकता लगायतका बिषयहरू अध्ययन गरि दरवन्दीमा हेरफेर तथा कटौती गर्दै जाने र स्वर्णिम विदाई गर्ने सहितको मानव संसाधन व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
३. गाउँकार्यपालिका र वडा कार्यालयहरूको दरवन्दी संरचना संघीय सरकार र प्रादेशिक सरकारसंग संगठन र विकास सम्बन्धी आवश्यक समन्वय, परामर्श र साझेदारी गरि सोहि अनुरूप पदपुर्ति समायोजन, दरवन्दी सृजना, सरुवा, बुढुवा तथा वृतिविकास प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ।
४. गाउँपालिका स्थित सार्वजनिक निकायहरूमा सम्पादन हुने सेवाप्रवाह तथा काम कारवाहिको उचित मूल्याङ्कन गरि पूरस्कार तथा दण्डको व्यवस्था गरिनेछ ।
५. गाउँपालिका स्तरमा एकिकृत सेवा केन्द्रको अवधारणालाई सेवा प्रवाहमा जोड्न सकिने सम्भाव्यताको अध्ययन गरि उचित कार्यक्रम तय गरिनेछ ।

सडक, भौतिक योजना र पुर्वाधार विकास तथा वस्ती विकास र भवन निर्माण सम्बन्धी नीति:

१. गाउँपालीका भित्रका सडकहरुको क्षेत्राधिकार(राइट अफ वे) तोकि सडक निर्माण गरिनेछ ।
२. गाउँपालीका भित्र निर्माण गरिने सडकको वर्गिकरण गरि सोहि बमोजिम बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
३. गाउँपालीका भित्र निर्माण गरिने सवै किसिमका सडकमा अनिवार्य नालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
४. गाउँपालीका भित्र सञ्चालीत ठुला ठुला सडक आयोजना, मोटरेवल पुल निर्माणका लागि डि.पी.आर. अनिवार्यरुपमा निर्माण गरिनेछ र कार्यान्वयनको सन्दर्भमा प्रदेश सरकार र संघिय सरकारसंग आवश्यक साभेदारी गरिनेछ ।
५. गाउँपालीका भित्रका मुख्य मुख्य बजार भित्रका सडकमा सडक कालोपत्रे वा ढलाई गरि स्तरोन्नती गरिनेछ ।
६. गाउँपालिका भित्र रहेका सबै मूख्य सडकहरु तथा शाखा बाटोहरु लाई बाह्रै महिना चल्ने बनाउनको लागि नाली काट्ने, ग्राभेल गर्ने, ह्यु म पाईप लगाउने जोखिमयुक्त ठाँउमा तारजाली सहितको पर्खाल लगाउने कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
७. श्रमदान बढी जुट्ने सडक तथा भौतिक योजनाहरुलाई बढि प्राथमिकता दिईनेछ ।
८. प्रत्येक वडाको केन्द्र जोड्ने सडकलाई मूख्य प्राथमिकतामा राखि स्तरोन्नती गरिनेछ ।
९. खाद्यन्न उत्पादन हुने स्थानहरुमा प्लटीड तथा भवन निर्माण कार्यलाई निरुत्साहित गर्ने क्रियाकलापहरु संचालन गरिनेछ ।
१०. गाउँपालिका भरिका अतिक्रमित जग्गाहरु पुर्णरुपमा गाउँपालिकाको मातहतमा ल्याई उपयोग नभएका सार्वजनिक जग्गाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरि सोहि अनुरूप योजना छनोट गरि आय आर्जनमा टेवा पुर्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
११. भुकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभुत तालिमको व्यवस्था गाउँपालिकाले व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१२. गाउँपालीका भित्र नीजि तथा सार्वजनिक भवनहरु निर्माण गर्दा भवन आचार संहिता अनिवार्य लागु गरिनेछ ।

आदरणीय गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु, यस नीति तथा कार्यक्रमलाई अक्षरशः कार्यान्वयन गर्न सकेको खण्डमा गाउँपालिकालाई उच्चग पहाडी क्षेत्रको समृद्ध सम्मुनत नमुना गाउँपालिकाको रूपमा विकास गराउनुकिकिने जानकारी गराउदछु ।

कौशिला थल्लुङ(लिम्बु)

उपाध्यक्ष

मैवाखोला गाउँपालिका